

УДК 37.01+316.774:004.45[773].378.147
DOI 10.31494/2412-9208-2021-1-1-52-64

INFORMATIONAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF SOCIAL SOFTWARE IN LEARNING PROCESS OF HIGHER SCHOOL

ІНФОРМАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Yulia ROMANYSHYN,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

yulromanyshyn@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0001-7231-8040>

*Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas*

✉ 15 Karpatska Street, Ivano-
Frankivsk, Ivano-Frankivsk region,
76000

Original manuscript received: February 03, 2021

Revised manuscript accepted: April 15, 2021

Юлія РОМАНИШИН,

кандидат педагогічних наук,
доцент

*Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і
газу*

✉ вул. Карпатська, 15, Івано-
Франківськ, Івано-Франківська
область, 76000

ABSTRACT

The research is deal with the analysis of current stage of development and popularization of information and communication technologies and interactive means of learning communication in order to organize the common work in various spheres of society. The main attention is paid to the field of education services of higher education institutions in the context of rapid spreading of social software. It made it possible to join people together in specialized groups with common interests who even may be unacquainted in real life and have no previous communication experience. The essence of the newest social software system is revealed which consists of growth and maintaining social network interaction and building virtual communities with the high level of self-organizing. The main result of the research has become the explanation social software role and functions in the context of: interaction between individuals and groups in questions of web-publications and network communication as a type of computer-mediated communication; social feedback based on network ethics and virtual presence effect; forming and buildingout of social networks.

An important element of social software, namely blogs, has considered. Today the blogosphere is one of the most striking web phenomena in terms of speed growing of blogs number, increasing link density within blogosphere and rapid growth of available content amount. Emergence and development of the latest social phenomena such as, for example, Facebook, Quorra, have given new impulse to further blogosphere progress, its modification and adaptation to current users needs exactly in education field.

The newest tool is wiki which can use in learning process of higher school. Their advantage is fast access to online work results that allows to position wiki-system as a platform for collaboration at the level of students, study groups, universities etc. and use it as a tool of planning learning process in higher school.

Key words: *web, social software, blogs, wiki, networking, education services.*

Вступ. Сучасні трансформаційні зміни, які відбуваються в суспільстві загалом та в середовищі вищої освіти зокрема, спричинили зміну підходів до викладання та засвоєння знань. Традиційна педагогічна парадигма розширює свій арсенал навчальних засобів та інструментів, які базовані на інформаційно-комунікаційних технологіях. Освітнє середовище активно переміщується з традиційної аудиторії у віртуальний інформаційно-навчальний простір. Відповідно змінюються підходи до організації та здійснення освітнього процесу, який на сьогодні стає все більше веб-базованим. Новітні форми навчальної комунікації спрощують зворотній зв'язок між викладачем та студентами, інформаційно-навчальні платформи й технології їх підтримки збільшують можливості для самостійного навчання, розширюють фахові компетентності студентів. Новітні засоби представлення навчальних знань використовуються студентами для особистісної та професійної взаємодії. Це пояснює те, що фундаментальною причиною стрімкого зростання віртуальних спільнот, а особливо в навчальних цілях, є готовність студентів представляти та обмінюватися готовими знання. Початкове подання знань у формі експертного досвіду щодо певного виду діяльності створює ефективне веб-базоване середовище поширення, швидкого обміну й подальшого розвитку знань шляхом фахово-орієнтованих привнесень. Тому в пропонуваному дослідженні саме це є визначальним фактором. Тобто, наявність у середовищі знань різного ступеня готовності студентів до засвоєння таких знань за допомогою сучасних навчальних інструментів (наприклад, блоги, навчальні форуми), активація процесів обміну, а також вплив педагогічних умов на функціонування таких навчальних інструментів у педагогічному процесі ЗВО.

Новітні інформаційні технології та засоби навчання у вищій школі є об'єктами вивчення та дослідження багатьох вітчизняних та закордонних науковців. Так, питаннями актуальних освітніх технологій в освітньому процесі вищої школи займаються такі дослідники, як: Р. Гуревич, М. Михайліченко, Я. Рудик, В. Биков, С. Литвинова тощо. Інформаційні навчальні інструменти віртуальних технологій як сучасні ключові елементи електронного навчання висвітлюються в працях Н. Морзе, Л. Варченко-Троценко, R. Blood, Y. Hod, N. Jonard та ін. Навчальні комунікації, віртуальні навчальні спільноти та обмін знаннями в інформаційному середовищі ЗВО є об'єктами вивчення таких науковців, як А. Пелещин, О. Пінчук, М. Шишкіна, О. Коневщинська, В. Бобрицька, С. Процька тощо.

Метою дослідження є аналіз інформаційно-програмної сутності віртуальних спільнот у контексті освітнього процесу у вищій школі, що реалізовує готовність учасників застосовувати набуті знання.

Завданням дослідження є обґрунтування педагогічних умов організації використання навчальних інструментів у середовищі віртуальних спільнот учасників освітнього процесу ЗВО.

Методи та методики дослідження. Методи дослідження базуються на теоретичних загальнонаукових методах та аналітико-

синтетичному підході до аналізу сутності та структури феномену «віртуальні спільноти» в контексті навчального процесу у вищій школі.

Результати та дискусії. На сьогодні суспільство перебуває на етапі переходу від засобів Web 2.0 до засобів Web 3.0, від WWW of data (веб даних) до WWW of knowledge (вебзнань), від веб для людей до веб для комп'ютерів, від інформаційного та постінформаційного суспільства до суспільства знань. Тому поява в середовищі Web 2.0 вікі та блогів історично зумовило формування концепції соціального веб або соціального програмного забезпечення (Морзе, Варченко-Троценко 2017), що включало в себе нові технічні можливості, комунікації людей у віртуальному світі поза часовими та просторовими рамками.

Інструменти соціального програмного забезпечення є тими ресурсами, за допомогою яких забезпечується комунікація, взаємодія та спільна робота для певної групи людей, наприклад, учасників деякої спільноти. Такими інструментами початково розглядалися засоби e-mail та сервісів миттєвих повідомлень тощо. Наступним кроком став розвиток таких інструментів, як блоги та вікі, що зробили можливим спільну обробку даних та документів, функціонування соціальних мережових активностей, зокрема виду peer-to-peer, використання ресурсу соціальних закладок тощо.

У дослідженнях (Berge, Collins, 1995; Михайліченко, Рудик, 2016; Cowan, Jonard, 2004) вперше систематизовано й описано типові особливості соціального програмного забезпечення: анонімність, зняття самообмежень, інтерактивність й опційність. Охарактеризуємо їх.

1) анонімність полягає в тому, що більшість учасників онлайн спільнот особисто можуть бути не знайомими. Крім того, замість реальних імен учасники, як правило, використовують ніки, які часто є не прив'язаними до реальних імен, є довільною послідовністю символів з наявним змістовим навантаженням або без нього. Те ж стосується e-mail адрес;

2) зняття самообмежень, урахувуючи фізичні відстані та анонімність, навіть дуже боязкі та закомплексовані учасники спільноти прагнуть відкрити себе в спілкуванні з іншими;

3) інтерактивність. Оскільки Інтернет об'єднує людей у різних віддалених фізичних локаціях, то це забезпечує великий простір для реалізації інтерактивності. Рівень її організації визначається, передусім, виключно учасниками спільноти, які в певній ситуації повинні діяти максимально конструктивно і прагнути до комунікації;

4) опційність. Новітні комунікації в Інтернет визначаються великою різноманітністю можливостей, тем, форм взаємодії, ідентичностей, комунікаційних середовищ, що можуть бути складниками знань. Зокрема, обсяги тем і пропозиція відів та форм комунікації можуть бути перекомбіновані в нескінченній послідовності. Тому учасники спільнот мають широкі можливості вибору.

Зазначимо, що до переваг соціального програмного забезпечення можна віднести можливість швидкого пошуку важливої

інформації, розбудови мереж на основі знань з метою обміну спеціальними знаннями (Романишин, 2018). Також соціальне програмне забезпечення спрощує комунікації людей з однаковими або схожими інтересами й дозволяє та полегшує організацію і структурування спільних інтересів і ресурсів. Важливою перевагою і одночасно визначальною характеристикою соціального програмного забезпечення є розважальний фактор, який є супутнім до цілком серйозних ділових та бізнес стосунків. Недоліком класичного та новітнього соціального програмного забезпечення є зростання непрозорості та складності щодо збереження анонімності, приватності та конфіденційності.

Цікавою є позиція дослідника G. Reinmann-Rothmeier щодо вивчення та обґрунтування віртуальних спільнот як одного із ключових видів соціального програмного забезпечення. Учена у своєму дослідженні (Reinmann-Rothmeier, 2000) розглядає життєвий цикл функціонування віртуальних спільнот під незвичним для більшості кутом зору, а саме, порівнює їх життєвий цикл з моделлю «життєвого циклу рослин». Можна провести аналогію факторів особистої відповідальності та самоорганізації процесів виникнення спільноти у висхідному напрямі, що базується на власному інтересі та ініціативі. Модель спільноти за аналогією з «життєвим циклом дикої рослини» є надмірно насичена факторами випадковості, невизначеності та важко піддається керуванню. На противагу цьому модель віртуальної спільноти як аналогії до «життєвого циклу культурної рослини» є такою, на яку можна впливати широким спектром інструментів та засобів зовнішнього керування, що дозволяє певною мірою нівелювати фактори винятковості та особливості кожної спільноти (Reinmann-Rothmeier, 2000).

На рис. 1. представлено концептуальну схему, у якій розглядається питання щодо необхідних й достатніх обсягів зовнішнього та внутрішнього керування в спільнотах.

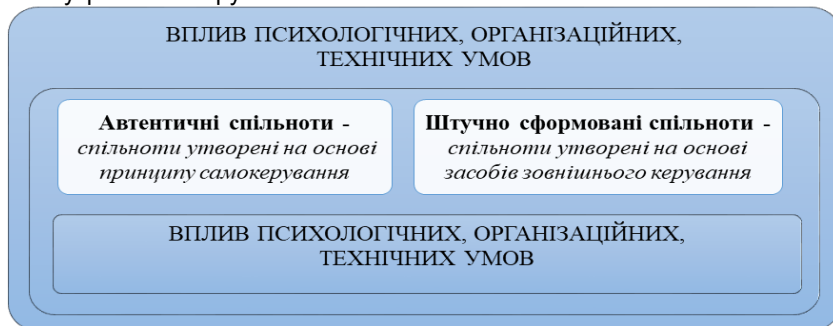

Рис. 1. Структуризація віртуальних спільнот за фактором управління

Соціальне програмне забезпечення (рис. 2) є досить комплексним явищем, яке можна структурувати за різними рівнями

активності, наприклад, ресурс flickr.com належить до домену обміну соціальними медійними ресурсами і дозволяє взаємний обмін й анутовання, фотографій.

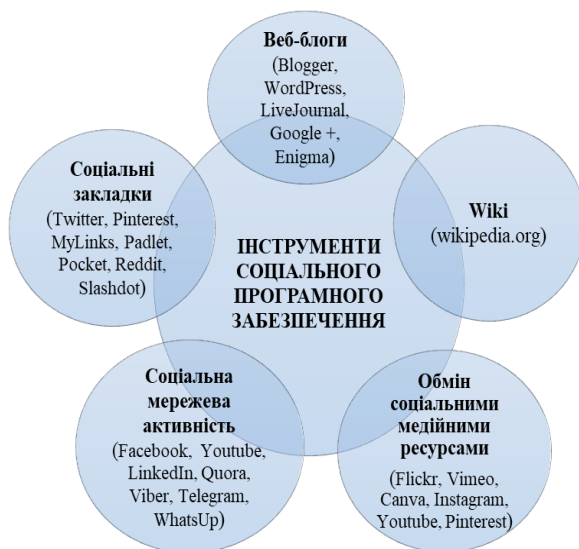

Рис. 2. Типові інструменти соціального програмного забезпечення

Ресурс LinkedIn належить до області соціальних мережевих активностей і є платформою, яка об'єднує людей за критеріями спільних професійних інтересів. Яскравими прикладами соціального програмного забезпечення та соціальних мережевих активностей є проекти Viadeo та LinkedIn. Вони представляють онлайн мережеві платформи для професійного менеджменту контактів фахівців. Ресурс охоплює міжгалузеві зв'язки і робить можливим запис нових контактів, керування ними, самонавчання та професійний розвиток.

Одним із важливих елементів соціального програмного забезпечення є веб-блоги, які використовуються і для навчальних цілей у ЗВО, і на корпоративному рівні в сучасних організаціях. Веб-блоги є також і видом навчальних інструментів у віртуальному навчальному середовищі. Згідно з актуальними дослідженнями (Морзе, Варченко-Троценко, 2015; Гуревич, 2014; Blood, 2004; Schiefner, Ebner, 2008) становлення блогосфери в сучасному розумінні відбувалося надшвидкими темпами, а саме шляхом подвоєння кількості блогів кожних шість місяців. У початковий період важливу роль в блогосфері відігравали пошукові Інтернет-двигуни для блогів, такі, як Technorati, Google Blog Search, що пізніше зосередили свої зусилля на технологіях

онлайн публікацій та Інтернет-реклами.

Поняття «веб-блог» утворено з комбінації слів «web» і «logbook» (книга облікових записів). Таким чином, веб-блог є веб-сторінкою, де веб-логи (блоги) логіють (logs on) всі інші веб-сторінки, які представляють інтерес (Blood, 2004). Іншими словами, такі «залогінені» ресурси представляють, як правило, часто оновлювані повідомлення, заголовки, коментарі, рекомендовані лінки, класифіковані входження, що впорядковуються хронологічно (Schiefner, Ebner, 2008). Таким чином, веб-блог є видом веб-сторінки, яка містить періодично оновлювані дописи.

Важливим аспектом побудови блогів є їх хронологічність, тобто нові записи розміщуються на вищій позиції, старіші записи слідуєть у зворотньому хронологічному порядку, що дозволяє забезпечувати актуальність та відслідковувати дописи (Гуревич, 2014). Блоги є інтерактивними навчальними ресурсами. Адже в певний момент часу до нього може бути доданий коментар від читача або встановлений зв'язок з автором чи іншими дописувачами. Додатково існує можливість додавання лінків і, таким чином, забезпечувати посилання на інші теми, що є релевантними й дотичними до поточної. Часто встановлюються лінки на дописи в інших блогах, що закладає основу для створення феномену блогосфери як упорядкованої мережі взаємозв'язаних блогів (Meredith, Burstein, 2002). Зрозуміло, що за принципом побудови блогосфера є частиною загального веб-простору, а активні блогери відіграють значиму роль у веб-базованих соціальних комунікаціях, до думки яких прислухається значна аудиторія. Перевага використання блог-платформи полягає в легкості інтеграції та просуванні власного ресурсу в блогосфері, в тому числі, за рахунок безпосередньої підтримки більш просунутих учасників.

У початковій версії веб-блоги розглядалися як блоги для однієї особи. Переміщуючись від одного блогу до іншого, Інтернет-користувачі могли залишати відповідні дописи. Як правило, вони включали власний особистий досвід, яким користувачі обмінювалися з іншими учасниками, тим самим передаючи та поширюючи знання. У процесі такого Інтернет-трафіку здобувалися нові знання та переймався досвід інших (Berge, Collins, 1995). Таким чином, у витоків блогосфери слід розглядати саме тематичні фахові веб-блоги, де дописи привносяться за виділеними спеціальними темами, ресурс забезпечує можливість прочитання (перегляду) іншими блогерами, які можуть збагачувати такі дописи новою інформацією у формі статей, лінків або коментарів. Тому в розглянутому контексті блоги та блогосфера загалом демонструє суттєву перевагу над класичними навчальними системами, де знання є сталими, наперед закладеними. Описану модель блогосфери можна розглядати, як деякий аналог «колективного розуму», базованого на веб комунікаціях.

У той же час система веб-блогів робить можливим доступ до блогосфери користувачів, які не є фахівцями в області побудови веб-контенту, завдяки можливостям простого доступу до публікацій на веб-

сторінках. Така простота веб-доступу забезпечується в основному тим, що веб-блоги базуються на єдиних стандартах CMS (Content Management System), згідно з яким редагування і друкування контенту на блог-платформі відповідатиме рівню початкових умінь та навичок, щодо користування сучасними інформаційними технологіями (Postmes, Spears, 2001). Робота з контентом зводиться до використання готових шаблонів, які дозволяють просте й ефективно індивідуальне створення контенту легкими та доступними методами з використанням графічних та мультимедійних ілюстрацій (наприклад, за допомогою смартфона). Ряд дослідників (Blood, 2004; Cowan, Jonard, 2004) все частіше розглядають блоги як примітивні онлайн газет та часописів. Основна перевага таких новітніх медіа в швидкості донесення інформації до кінцевих користувачів, що навіть технологічно недосяжно для великих та авторитетних онлайн газет та журналів, де діють чіткі та усталені протоколи відбору, рецензування, реферування матеріалу тощо. Крім того, особисті блоги не створюють взаємної конкуренції та дозволяють отримати доступ до інформації. Єдиним необхідним інструментом для такої процедури є наявність смартфона та доступу до Інтернет.

Оскільки, як зазначалося вище, блогосфера є виключно динамічним феноменом, можна відслідковувати подальший розвиток інтерпретації базових понять. А саме:

1. Веб-блоги набули свого розвитку як вид персоналізованих веб-сайтів, які містять списки коментованих лінків на інші веб-сайти, актуальних новин або повідомлень щодо особистого життєвого досвіду. У цьому контексті вони виконують схожі функції до газет, оскільки дають вибірки інформації, варті для читання та поширення, на думку автора блогу. Такі вибірки є авторськими, можуть не узгоджуватися із загальноприйнятною думкою щодо подій та явищ, які розглядаються, або містити елементи упередженого ставлення (Blood, 2004).

2. Блоги слід розглядати як сайти новин, де кожна новина може коментуватися і генерувати нові лінки. Соціальне програмне забезпечення для підтримки блогів є одним із успішних прикладів швидкокоупних веб-сервісів завдяки привілейованому становищу реклами (Meredith, Burstein, 2002).

3. Веб-блоги слід розглядати як вид новинного ресурсу, який задає фільтрацію ресурсів Інтернету, результат суб'єктивної вибірки передається в рамки простору виділеної спільноти (Cowan, Jonard, 2004).

Таким чином, веб-блоги є за суттю найшвидшим медійним середовищем для поширення новин в Інтернеті. У цьому контексті, наприклад, профілі користувачів Фейсбук можна розглядати як види авторських блогів, а весь Фейсбук – як регульований підвид глобальної блогосфери.

На відміну від звичайних користувачів, що є власниками домашніх веб-сторінок, користувач-блогер має у своєму розпорядженні велику сукупність переваг щодо адміністрування веб-ресурсів та контролю комунікації загалом. А саме:

1) веб-блоги є простими у використанні та обслуговуванні, оскільки їх основою є технологія системи керування контентом, яка є доступною для початківців. Базова функціональність цієї технології зводиться до невеликого переліку основних функцій, а від користувача вимагаються певні навички роботи з текстами та вміння використовувати Інтернет-браузери (функціональність яких є уніфікованою). Тому для успішного створення та підтримки блогів є не обов'язковим навіть розуміння сутності та способу функціонування HTML як фахової мови розмітки гіпертексту;

2) безкоштовність технології веб-блогів. Важливим фактором швидкого розвитку технології веб-блогів є її орієнтація на безкоштовні платформи, що на початкових етапах стало визначальним фактором зростання блогосфери;

3) відсутність часової та графічної прив'язки. Блогосфера в однаковій мірі доступна в кожній точці, де є Інтернет-підключення;

4) інтерактивна направленість веб-блогів полягає в тому, що відвідувачі можуть коментувати дописи забезпечуючи, тим самим, зворотній зв'язок з власником або модератором і, додаючи нові знання до певної віртуальної сутності. Проте є можливим коментування дописів без реєстрації в системі. Сучасний рівень розвитку веб-технологій таких, як, наприклад, gmail, google, facebook, створює тенденцію до надання переваг саме зареєстрованим користувачам, причому рівень такої реєстрації, як правило, є глобальним, що забезпечується профілем користувача в системі типу Google;

5) блогосфера стає все більш швидким та уніфікованим середовищем поширення новин, що забезпечується такою функціональністю блогосфери, як можливість перехресних посилань на інші Інтернет-сторінки та блоги;

6) дописи на веб-блогах забезпечують більшу різноманітність у порівнянні з іншими видами медіа.

До недоліків блогів можна віднести:

- відсутність централізованого редакційного контролю щодо внесення та поширення дописів;

- побудова структури блогу з окремих веб-сторінок, що разом утворюють електронний архів. Це вимагає ґрунтовних знань HTML для вбудовування лінків, побудови графіків залежностей та завантаження зовнішніх даних;

- сутність успішного та ефективного блогу полягає в дотриманні балансу між власним контентом та кількістю вбудованих зовнішніх лінків. Як показує досвід, наявний дисбаланс в одну або іншу сторону матиме негативний ефект на клієнтську аудиторію та кількість постійних «підписаних» користувачів.

Ще одним елементом соціального програмного забезпечення є wiki. Походження технології wiki-систем бере свій початок від класифікованої системи документації для потреб програмування. Її суть полягає виключно у сфері програмного забезпечення. Проте вона може

бути зведена до побудови та розвитку банку даних як виду бази, що розміщується на веб-сервері та після інсталяції утворює особливий вид сутності, який дозволяє спільне використання досвіду людей, проектів та шаблонів (Морзе, Варченко-Троценко, 2017). Важливо, що така система дозволяє редагування текстових дописів без особливого знання та розуміння HTML. Таким чином, вікі-система (що деякими дослідниками (Hod, Bielaczuk, 2018) розглядається як власний вікі-веб у рамках глобального WWW) є сукупністю пов'язаних веб-сторінок, яка може бути не тільки прочитана зацікавленим користувачами, але й змінена ними в онлайн режимі. Подібно до системи веб-блогів вікі-система теж базується на технології системи керування контентом. Проте сутність та завдання програмного забезпечення, що утворює вікі, полягає в швидкому та максимально простому доступі до контенту, забезпечення можливості його для довільних користувачів чи певної групи. Окремі сторінки і дописи у вікі-системі подібно до типової системи гіпертекстів зв'язуються в єдине ціле на основі перехресних посилань (Морзе, Варченко-Троценко, 2015). Важливо, що сторінки, які містять дописи, можуть бути безпосередньо редаговані та доповнювані. Таким чином, вікі за своєю структурою та бізнес-логікою є близькими до блогів. Проте, на відміну від блогів, вікі дозволяють кожному користувачу редагувати контент, видаляти фрагменти, змінювати його, пересилати на Інтернет-сторінку через інтерфейс браузера за допомогою відповідного посилання. При цьому зберігаються роботи попередніх авторів через відповідне наявне посилання.

Подібно до технології блогів вікі зарекомендували себе як ефективний інструмент соціальних комунікацій та вид соціального програмного забезпечення завдяки таким перевагам:

1. Кожен користувач може змінювати текст. Простота та легкість використання вікі-технологій зумовлена саме тим, що процеси зчитування дописів та їх редагування є взаємопов'язаними. Таким чином, кожен допис у вікі-системі може бути відредагований та прокоментований. Внесені зміни відразу після збереження будуть відображатися на сторінці. Як і будь-яка комп'ютер-базована інформаційна система, вікі-система є добре впорядкованою (Reinmann-Rothmeier, 2000). Це означає, що внесення будь-яких змін з боку користувачем вимагатиме відповідних процедур верифікації та автентифікації, тобто наявності прав доступу, знання відповідних паролів тощо.

2. Максимально проста процедура наповнення, доповнення та зміни вікі-сторінки. Це забезпечується шляхом використання спеціальної мови розмітки, яка є простою та легкою у вивченні, але включає типові функції для повнотекстового пошуку, побудови лінків, а також завантаження зовнішніх даних. Нові лінки створюються через відповідні імена сторінок у тексті автоматично, навіть якщо вони ще не створені фізично, що загалом є сприятливим середовищем для швидкого внесення контенту іншими користувачами.

3. Нові інформаційні структури виникають «знизу-вверх» через зв'язування відповідними лінками. Таким чином, структура вікі-системи виникає і наповнюється дописами. У результаті кожна вікі-система має деяку власну структуру, що залежить від її змісту.

4. Зміст вікі-системи ніколи не є довершеним. Система зростає та наповнюється відповідною кількістю дописів, у тому числі і внаслідок зовнішніх змін. Напрямок та швидкість таких змін, доповнень та привнесень залежить виключно від актуальності й унікальності теми. Ці характеристики і визначають швидкість привнесення нових дописів та лінків.

Основною перевагою застосування вікі-систем в освітньому процесі є те, що система дозволяє дуже швидко вивчити її функціональність. Необхідні технічні знання користувач здобуває під час використання системи. Проте, в ряді випадків така безпосередня доступність можливості редагування вікі не є бажаною, оскільки може призвести до видозміни або видалення початкових записів та дописів. Тому технологія блогів з централізованим контролем та модерацією є більш доцільною, особливо в освітньому процесі та обміні знаннями в середовищі вищої школи.

Ряд дослідників (Hod, Bielaczyk, 2018; Морзе, Варченко-Троценко, 2017) пояснюють феномен Вікіпедії тим, що в експертів з різних галузей виникло бажання особисто передати власні знання системі, послуговуючись фактором її простоти, функціональності та високого рівня активності дописувачів. З іншого боку, основоположним принципом високої динаміки вікі-систем є відсутність в їх структурі позицій для, так званих, шеф-редакторів. Це стосується навіть її засновників, які розглядають себе як звичайні користувачі та дотримуються тих самих правил, що й усі інші. Таким чином, вікі-системи є віртуальною формою колективного розуму, де всі спірні питання вирішуються в рамках відкритої та об'єктивної колективної дискусії.

Висновки. У представленому дослідженні проаналізовано феномен поняття «соціальне програмне забезпечення» в контексті проблем спільної комунікації, взаємодії та співпраці людей на основі комп'ютер-базованих мережевих засобів та технологій. Автор виходить з тези про те, що соціальне програмне забезпечення не є абсолютно новим видом програмного рішення чи сервісу, адже засоби е-пошти й миттєвих повідомлень вже багато років використовуються як на приватному, так й на суспільно-корпоративному рівнях. Це визначає основний контекст дослідження – аспекти побудови веб-додатків, які будуть здатні підтримувати певні наявні або очікувані новітні види навчальної комунікації у ЗВО. У цій проблемі слід виділити як технічно-програмний, так і соціально-комунікаційний складник. Перший дає відповідь на питання про можливість комп'ютер-базованої реалізації навчальної комунікації при сучасному рівні розвитку технологій та затратність у випадку індивідуального чи масового впровадження. У той же час, другий – визначає очікувано необхідний рівень побудови комунікації та доступність наявних засобів. Таким чином, головними аспектами виступають засоби

мережевого спілкування (тобто, комп'ютер-опосередкована комунікація), при яких комп'ютер є засобом підтримки традиційної комунікації, де відображається на рівні застосування конкретних програм і програмного забезпечення та опосередковує такий вид комунікації. Обґрунтовано, що саме соціальне програмне забезпечення є своєрідним індикатором для відображення доступного рівня реалізації мережевого спілкування в умовах освітнього процесу ЗВО.

Подальші дослідження проблеми будуть зосереджені на особливостях трансформації новітніх видів соціального програмного забезпечення в умовах переходу до суспільства знань.

Література

Гуревич Р. С. Використання сучасних технологій у ВНЗ / Р. С. Гуревич. // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – №2. – С. 3-10.

Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навчальний посібник / М. В. Михайліченко, Я. М. Рудик. – К., 2016. – 583 с.

Морзе Н. В., Варченко-Троценко Л. О. Навички наукового спілкування з використанням технології Wiki: навчальний посібник / Н. В. Морзе, Л. О. Варченко-Троценко. – Кам'янець-Подільський, 2017. – 152 с.

Морзе Н. В., Варченко-Троценко Л. О. Використання вікі-технології для організації навчального середовища сучасного університету // Н. В. Морзе, Л. О. Варченко-Троценко. – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/33692547.pdf>

Романишин Ю. Л. Методологічні аспекти впровадження соціально-комунікативних комп'ютер-базованих технологій навчання у ВНЗ / Романишин Ю. Л. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, практика. – Вип. 51. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». – 2018. – С. 368-374.

Berge Z. L., Collins M. P. Computer-Mediated Communication and the Online Classroom / Z. L. Berge, M. P. Collins. – 1995. – Vol. 2(3). – Pp. 39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibiblio.org/cmc/mag/1995/mar/berge.html>

Blood R. How blogging software reshapes the online community / R. Blood. // Communications of the ACM. – 2004. – Vol. 47 (12). – Pp. 53-55. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cacm.acm.org/magazines/2004/12/6362-how-blogging-software-reshapes-the-online-community/fulltext>

Cowan R., Jonard N. [Network structure and the diffusion of knowledge](#) / R. Cowan, N. Jonard // [Journal of Economic Dynamics and Control](#). – 2004. – Vol. 28(8). – Pp. 1557-1575. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165188903001520>

Hod Y., Bielaczyc K., Ben-Zvi D. Revisiting learning communities: Innovations in theory and practice / Y. Hod, K. Bielaczyc, D. Ben-Zvi // Instructional Science. – 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/326295893_Revisiting_learning_communities_innovations_in_theory_and_practice

Meredith R., Burstein F. Getting the Message across with Communicative Knowledge Management / R. Meredith, F. Burstein. – 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.academia.edu/1253961/Getting_the_message_across_with_communicative_knowledge_management

Postmes T., Spears R., Sakhel K., de Groot D. Social Influence in Computer-Mediated Communication: The Effects of Anonymity on Group Behavior / T. Postmes, R. Spears, K. Sakhel, D. de Groot. // Personality and Social Psychology Bulletin. –

2001. – Vol.27 (10). – Pp. 1243-1254. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/252178769_Social_Influence_in_Computer-Mediated_Communication_The_Effects_of_Anonymity_on_Group_Behavior

Reinmann-Rothmeier G. Communities and Knowledge Management. – 2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://epub.ub.uni-muenchen.de/237/1/FB_129.pdf.

Schiefner Rohs M., Ebner M. "Weblogs, more than just a toy?" or "Should I keep an e-Portfolio for my PhD study?". – 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.researchgate.net/publication/200753451_Weblogs_more_than_just_a_toy_or_Should_I_keep_an_e-Portfolio_for_my_PhD_study

References

Gurevych, R. (2016). *Vykorystannia suchasnyh tehnologij u VNZ* [The use of current technology in universities], *Teorija i praktyka upravlinnia sotsialnymi systemamy – Theory and practice of social systems management*, 2, 3-10 [in Ukrainian].

Myhajlichenko, M., Rudyk, Y. (2016). *Osvitni tehnologiji* [Educational technologies]. Kyiv [in Ukrainian].

Morze, N., Varchenko-Trorsenko, L. (2017). *Navychky naukovogo spilkuvannia z vykorystanniam tehnologiji Wiki* [Scientific communication skills using Wiki-technology]. Kamjanets-Podilskij [in Ukrainian].

Morze, N., Varchenko-Trorsenko, L. (2015). *Vykorystannia wiki-tehnologiji dlia organizatsiji navchalnogo seredovyshcha suchasnogo universytety* [The use of wiki-technology to organize a learning environment of modern university]. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/33692547.pdf> [in Ukrainian].

Romanyshyn, Y. (2018). *Metodologichni aspekty vprovadzhennia sotsialno-komunikatyvnyh kompjuter-bazovanyh tehnologij navchannia u VNZ* [Methodological aspects of implementation of socio-communicative computer-based technologies of training in universities], *Suchasni informatsijni tehnologiji ta innovatsijni metodyky navchannia u pidgotovtsi fahivtsiv: metodologija, teorija, dosvid, praktyka – Modern information technologies and innovation methodologies of education in professional training: methodology, theory, experience, problems*, 51, 368-374 [in Ukrainian].

Berge, Z. L., Collins, M. P. (1995). Computer-Mediated Communication and the Online Classroom, 2(3), 39. Retrieved from: <http://www.ibiblio.org/cmc/mag/1995/mar/berge.html> [in English].

Blood, R. (2004). How blogging software reshapes the online community. *Communications of the ACM*. Retrieved from: <https://cacm.acm.org/magazines/2004/12/6362-how-blogging-software-reshapes-the-online-community/fulltext> [in English].

Cowan, R., Jonard, N. (2004). *Network structure and the diffusion of knowledge. Journal of Economic Dynamics and Control*, 28(8), 1557-1575. Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165188903001520> [in English].

Hod, Y., Bielaczyc, K., Ben-Zvi, D. (2018). Revisiting learning communities: Innovations in theory and practice. *Instructional Science*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/326295893_Revisiting_learning_communities_innovations_in_theory_and_practice [in English].

Meredith, R., Burstein, F. (2002). Getting the Message across with Communicative Knowledge Management. Retrieved from: https://www.academia.edu/1253961/Getting_the_message_across_with_communicative_knowledge_management [in English].

Postmes, T., Spears, R., Sakhel, K., Groot, D. (2001). Social Influence in Computer-Mediated Communication: The Effects of Anonymity on Group Behavior.

Retrieved

from:

https://www.researchgate.net/publication/252178769_Social_Influence_in_Computer-Mediated_Communication_The_Effects_of_Anonymity_on_Group_Behavior [in English].

Reinmann-Rothmeier, G. (2000). Communities and Knowledge Management. Retrieved from: https://epub.uni-muenchen.de/237/1/FB_129.pdf [in English].

Schiefner Rohs, M., Ebner, M. (2008). "Weblogs, more than just a toy?" or "Should I keep an e-Portfolio for my PhD study?". Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/200753451_Weblogs_more_than_just_a_toy_or_Should_I_keep_an_e-Portfolio_for_my_PhD_study [in English].

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячене аналізу сучасного стану розвитку й популяризації інформаційно-комунікаційних технологій та інтерактивних засобів навчальної комунікації з метою організації спільної роботи в різних сферах суспільства. Особливу увагу приділено сфері освітніх послуг закладу вищої освіти в контексті стрімкого поширення соціального програмного забезпечення. Воно уможливило об'єднання людей у спеціалізовані групи зі спільними інтересами, які можуть бути не знайомими в реальному житті та не мати попереднього досвіду комунікації. Розкрита сутність новітніх систем соціального програмного забезпечення, що полягає в побудові та підтримці соціальної мережевої взаємодії й побудові віртуальних спільнот з високим рівнем самоорганізації. Основним результатом дослідження стало обґрунтування ролі та функцій соціального програмного забезпечення в контексті: взаємодії між індивідуумами та групами в питаннях веб-публікацій і мережевого спілкування як виду комп'ютер-опосередкованої комунікації; соціального зворотнього зв'язку базованого на мережеві етиці та ефекті віртуальної присутності; формування та розбудови соціальних мереж.

Розглянуто важливий елемент соціального програмного забезпечення – блоги. На сьогодні блогосфера є одним із найбільш яскравих феноменів вебу щодо швидкості зростання кількості блогів, збільшення щільності лінків та стрімкого зростання обсягу доступного контенту. Поява та розвиток новітніх соціальних феноменів, таких, як, наприклад, Фейсбук, Quorra, дало новий імпульс для подальшого розвитку блогосфери, її видозміни та адаптації до новітніх потреб користувачів в освітній сфері.

Новітнім інструментом, який можна використовувати в процесі навчання у ЗВО, є вікі. Їхньою перевагою є швидка доступність результатів роботи в режимі онлайн, що дозволяє позиціонувати вікі-систему як платформу для спільної роботи на рівні студентів, навчальних груп, університетів тощо та використовувати її як засіб планування освітнього процесу у вищій школі.

Ключові слова: веб, соціальне програмне забезпечення, блоги, вікі, мережева активність, освітні послуги.